

Nyborg - før & nu

2017

20. årgang 2018

Nyborg – før & nu 2017

Årsskrift for
Østfyns Museer, Nyborg
Nyborg Museumsforening
Nyborg Lokalhistoriske Arkiv
i samarbejde med Nyborg Bibliotek.

20. årgang 2018
Oplag: 1.100 eksemplarer
ISBN: 978-87-993774-7-3

Redaktion:

Janus Møller Jensen
John Maalø Larsen
Leif Trebbien

Opsætning og tryk: Mark & Storm Grafisk A/S

Udgivet på Nyborg Lokalhistoriske Forlag.

Udgivergruppen:

Kasserer Peter Engel, Nyborg Museumsforening
Biblioteksleder Birgitte Haugbøl, Nyborg Bibliotek
Afdelingsleder Janus Møller Jensen, Østfyns Museer, Nyborg Slot
Arkivleder Leif Trebbien, Nyborg Lokalhistoriske Arkiv

Omslagsillustration:

NYBORG – prospekt fra Pontoppidans »*Den Danske Atlas*«, 1764.

Indholdsfortegnelse

Forord.	5
<i>Af Redaktionen</i>	
Landsknægte i dansk tjeneste.	7
– Hvordan de danske konger så på brugen af landsknægte i den danske hær	
<i>Af Nicolai Knudsen</i>	
Lerche.	32
– Borgmester, købmand og slægten i renæssancen	
<i>Af Janus Møller Jensen og Eva Becher</i>	
De tre ledvogterhuse/skovfogedboliger ved Christianslundskoven	49
– En samling kilder til belysning af deres historie	
<i>Af Mogens Bjerrisgaard Lange</i>	
Nyborg Sangforening	72
<i>Af Hugo Albahn Hansen</i>	
Dystløberfester i Nyborg	97
<i>Af Peter Engel</i>	
At samle – og at dele ud	136
– Apoteker Sibbernsen og hans bøger	
<i>Af Christian Kaaber</i>	
Mads Christensen Flintholm	149
– Præst under besættelsen	
<i>Af Claus Markussen</i>	
Årsberetning museum	181
Årsberetning arkiv	191
Årsberetning museumsforening	192

Forfatterliste 199

Forord

Historien skal fortælles. Ellers findes den ikke. Det betyder samtidig, at historien er foranderlig. Et nyt perspektiv kan resultere i en helt anden fortælling end den eksisterende. Fortællingen om Nyborg som kongeby, mødested for det danske parlament og landets første egentlige hovedstad er gode eksempler på dette. Nyborg Slot har altid været middelalderens svar på Christiansborg, men det skulle fortælles, for at historien og kulturarven i Nyborg kunne blive levende, nærværende og aktuel i en nutidig kontekst. Eksempelvis med det store slotsprojekt, forberedelserne til at skrive ansøgning om at blive optaget på den danske tentativliste til UNESCOs liste over verdens umistelige kulturarv og udviklingen af en kulturarvsmasterplan for Nyborg.

Det har længe været en central del af formidlingen, at Nyborg blev udpeget som landets første egentlige hovedstad i 1525, og at Christian 3. (1536-1559) i løbet af 1540'erne og 1550'erne omformede Nyborg som et fyrstespejl, hvor den nye protestantiske kongemagt skulle iscenesættes ved Reformationens indførelse i 1536. Men historien blev først for alvor fortalt i løbet af 2017, hvor en

række små og store events, udgivelser, koncerter, foredrag og debatseminarer for alvor satte fokus på Nyborgs rolle som Reformationshovedstaden i Danmark. Det blev gjort som en del af markeringen af 500-året for Martin Luthers opslag af de 95 teser på kirkedøren i Wittenberg, der blev den begivenhed, der i løbet af de næste par årtier førte til reformationerne i Europa. I Danmark dog først efter hårde magtkampe både politisk, religiøs og militært i løbet af 1520'erne og 1530'erne med Nyborg Slot som et centralt omdrejningspunkt både for begivenhederne og de historiske personer, der spillede en afgørende rolle i dem. Det var bare et kapitel af Danmarkshistorien, der ikke var skrevet endnu – men det blev det så!

Det er ikke kun historien, der er foranderlig. Det er de rammer, hvori den skal fortælles, også. Nyborg Slot står overfor en gennemgribende og hårdt tiltrængt restaurering. Samtidig skal både historien og slottet gøres tilgængelige gennem et omfattende byggeprojekt, der vil sætte de bevarede dele af slottet ind i deres historiske og oprindelige kontekst. Museet flyttede ind i nye lokaler på den gamle politigård, og magasinerne blev

systematisk gennemgået, registreret og flyttet. Borgmestergården har gennemgået en stor renovering, og helt nye udstillinger blev åbnet. Nyborg Lokalhistoriske Arkiv har fundet sig til rette i de nye rammer og omgivelser efter arkivets flytning og ikke mindst, så vokser medlemsskaren i museumsforeningen fortsat støt.

Det er alt sammen udtryk for, at når historien fortælles, og kulturarven bliver levendegjort, så bliver begge til en ressource både menneskeligt og økonomisk, der kan skabe bevægelse og blive en drivkraft på den fortsatte rejse ind i fremtiden. Fortiden peger fremad. I nærværende årsskrift sæt-

ter vi fokus på at fortælle vores lokale historie. I årets udgave kan man læse om kongernes brug af og syn på landsknægte, om Lerche-familien på Borgmestergården, om Hesselhusene – de tre ledvogterhuse ved Christianslundskoven – om Nyborg Sangforening, om de sjove og farverige dystløb i havnen, om apoteker Sibbernsens imponerende bogsamling og hans virke for dansk bogkultur og om præsten Flintholm og den danske kirke under besættelsen. Dertil kommer som sædvanligt årsberetningerne fra henholdsvis museet, arkivet og museumsforeningen. God fornøjelse og læselyst.

Redaktionen

Figur 1. Hvert år inviterer museet de mange frivillige, der knokler med at få historien fortalt og verdensarvsindsatsningen realiseret, med på en heldagsudflugt til et spændende og relevant sted i Danmark. I år gik turen til Vadehauscentret og Ribe. Her ses flokken samlet på Torvet i Ribe. Foto: Østfyns Museer.